

Jak jsme si hráli

Kolektiv autorů

Vyšlo v rámci projektu tvůrčí skupiny seniorů
„Město v mé paměti“ při Městské knihovně
v Rožnově pod Radhoštěm.

Dětství patří mezi nejkrásnější období našeho života. I proto na tento čas strávený s kamarády, na své oblíbené hračky, společné hry venku v přírodě, rádi s nostalgií vzpomínáme. Ne vždy byla tato doba spojená jen s hraním, ale také s úkoly, kterými nás povinovali naši rodiče, či prarodiče, a tak volných chvil nebylo tolik, jako má většina dětí dnes. Přesto se mnozí dokázali radovat i z maličkostí, jakou představovala doma vyrobená hračka ze dřeva, hadříků, provázků aj.

Připomeňme si i naše dětství prostřednictvím následujících vzpomínek a začtěme se do pouťavého vyprávění, přibližujícího dětský svět před šedesáti i více lety. Je stejný, nebo zcela odlišný od toho, který jsme sami prožívali, či prožívají naše děti dnes?

Petr Lidák

Jak jsme si hráli

VALAŠSKÉ MUZEUM V PŘÍRODĚ
V ROŽNOVÉ POD RADHOŠTĚM
NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA

S knihou se volně pojí výstava Valašského muzea v přírodě s názvem Hračky nejmilejší – aneb jak jsme si hráli, která se uskuteční v roce 2018.

Kolektiv autorů

Obsah

Prázdniny u Bečvy	5
Mírka Baštánová	
Jak jsem si hrávala	8
Marie Brändstettróvá	
Dětství a hry	16
František Drápala	
Loutkové divadlo	19
Pavel Hon	
Mé nejoblíbenější hračky	21
Pavel Hon	
Hry a hračky mého dětství	23
Jiřina Kašparová	
Perníkové hračky	34
Oldřich Kulišťák	
Moje hry	36
Jaroslava Kulišťáková	
Vieš hrát kečku?	37
Helena Polášková	
Čas dětských her a malin přezrálých	39
Richard Sobotka	
Hry a hračky	48
Doubravka Vejmelková	
Vzpomínky na dětství	50
Doubravka Vejmelková	
Vzpomínka	57
Marcela Vojtovičová	
Dětství	58
Regína Orságová	
Moje krásné dětství na Koryčanských Pasekách	60
Zdeňka Románková	

Prázdniny u Bečvy

Mírka Baštánová *1943

Řeka Bečva byla o letních prázdninách mým nejoblíbenějším místem. Samozřejmě jen za pěkného slunného počasí. Měla jsem to jen kousek cesty na břeh Bečvy. Stačilo přejít hlavní silnici, u chodníku podlézt zábradlí a vyšlapanou cestičkou v křoví sejít na pravý břeh. Tenkrát byl dřevěný splávek na řece přímo naproti našemu domu. V létě bývalo v Bečvě málo vody, a tak šlo lehce přejít přes splávek na druhý břeh. Tam byl dostatek vhodných míst na položení deky a uložení různých, pro mě tehdy důležitých věcí k prázdninové činnosti, jako byla např. knížka, háčkování na panenku. Obvykle ale na ruční práce vůbec nedošlo. Mnohem raději jsem podlehla rybářské vášni a chytala jsem spolu s bratrem malé rybky, kterým jsme říkali „hlaváči“. Teprve nedávno jsem zjistila, že to byla vranka obecná. Ale tehdy to pro nás byl prostě „hlaváč“ pro svou velkou hlavu.

Byly to rybky různě veliké a také různě zbarvené ty největší měly 9 až 10 cm. A jejich zbar-

vení? Nejčastěji byly žíhané, zeleno-hnědo-černé, ale vídali jsme i tmavé, skoro černé, ba i rezavé. Těch bylo ale velice málo.

Jakmile jsme si rozložili na břehu deku a případnou svačinu, začalo stavění rybníčku, ohrádky z kamenů. Pískem se vyplňovaly škvíry, aby hlaváči neuplavali. A začalo lovení.

Věděli jsme, že hlaváči se ukrývají pod velkými kameny, a tak jsme se soustředili nejprve na ně. Každý z nás si vybral ten „svůj“ kámen a tím i své teritorium.

Opatrně jsem ve vodě nadzvedla kámen, aby se moc nerozvířil jemný písek, a položila jsem ho kousek stranou. Prohlížela jsem si pozorně dno, a když jsem uviděla hlaváče, nastal ten rozhodující okamžik. Z obou rukou jsem udělala jakoby miskou, vzdálenou od sebe tak 15 cm a pomalu, pomaloučku je pod vodou přibližovala nad nehybnou rybkou. A chňap! Hlaváč byl uvězněn v mých dlaních, a já se rychle brodila vodou k připravenému rybníčku, kde jsem ho vypustila. Ne vždy se to povedlo napoprvé a ne pod každým kamenem byl skrytý hlaváč. Časem jsem se v chytání těchto celkem pohodlných rybek zdokonalila a při soutěžení s bratrem, kdo víc hlaváčů nachytá, se mně podařilo často vyhrát.

Někdy jsme ty menší rybky dávali do starého ešusu a nosili je domů kačenám, kterým kupodivu chutnaly. Většinou jsme je ale před odchodem domů pouštěli zpět na svobodu. Stačilo jen uvolnit v rybníčku pár kamenů a naši hlaváči byli volní.

Tenkrát se mně zdálo být koryto Bečvy užší. Možná proto, že oba břehy lemovaly keře vrbiček, které někde zasahovaly hluboko do řeky. Bečva bývala mým společníkem i jindy. Naučila jsem se v ní plavat, to ovšem v místě, kde byla voda hlubší, například „naproti Kavanovým“, anebo až nad prostředním mostem, kde byla hloubka vhodná na plavání skoro po celé šířce toku.

Po řece Bečvě jsem si krátila cestu do školy v parku, ale jen tehdy, když se dalo přejít splávek s botami nebo bez nich. V zimě zase sloužila k bruslení, pokud byla dobře zamrzlá. I tak se jednou pode mnou led prolomil a já mírně zmáčená jsem rychle pospíchala domů a nepozorovaně jsem se převlékla do suchého oblečení, aby maminka nic nepoznala a já se vyhnula vyhubování.

I v dobách mého dětství a mládí bývala Bečva občas rozvodněná, hrozivá, ale přesto jsem ráda chodívala po nábřeží obuta v gumácích, na sobě

pláštěnku a sledovala, jak se pohled na řeku neustále mění.

Roky ubíhají, zdá se, že mně nějak rychleji než Bečvě. Ta je skoro stále stejná, jen její břehy jsou jiné. A má Bečva tu bude i tehdy, kdy já už ne.

Duben 2012

Jak jsem si hrávala

Marie Brandstetrová *1945

Nebylo jich zrovna mnoho. Tou první hračkou, na kterou si dobře vzpomínám a dlouhá léta jsem si s ní hrála, byl žlutý medvídek asi 30 cm vysoký, jehož nohy se mohly pohybovat. Byl můj věrný kamarád, dlouho jsem si jej brala do postele, a tak se postupně jeho nožky uvolnily a ocitly se na šňůrkách provlečených otvory vedenými přes jeho pevné pilinami plněné tělo. A odraný žlutý plyš se musel skrýt. Medvídek dostal dlouhé červené kalhotky a košilku na obojku s drobnou modrou výšivkou. A dostal i jméno, koho jiného než mého tehdejšího i sou-

časného kamaráda – Slávek. Medvídkovi jsem při usínání žalovala svoje drobné dětské křivdy. Byl to dárek od rožnovského strýce, stejně jako celuloidová panenka jmenovaná Jana. Ta se ocitla pod stromečkem, když jsem měla něco přes dva roky. A maminka později často vzpomínala na můj veliký jásot, když jsem kočárek s plným vybavením objevila. Byl docela malý, z proutí pletený, světlomodré barvy, s dřevěným bílým podvozkem a dřevěnými kolečky jen z desky vyříznutými. Kolečka se brzy začala všelijak viklat a oprava byla nutná. Zhostil se jí opakovaně můj dádka, to je zkratka od dódynek, jak se u nás dědečkům říkalo. Řekl – spraví to grécar. A na osku přidal starý proražený dvacetník. Když jsem ten kočárek před lety věnovala na výstavu hraček ve VMP, ještě tam několik těch dvacetníků bylo, ale původnosti předmětu dbalí konzervátoři je asi odstranili, loni na podzim užitý na výstavě už ty grécary u koleček neměl.

Po sestřenicí z Brna jsem pak dostala asi půlmetrovou hadrovou panenku s přišíitou celuloidovou hlavou, na níž měla nalepené hnědé vlasy. Panenka byla oblečená v hanáckém podomácku šitém kroji, včetně nízkých černých střeviců z koženky. Měla košilku, spodničku, červenou sukničku s dvěma černými proužky při

spodním lemu, bílou řasenou zástěrku s krajkovou vložkou, baňaté rukávce a černou sametovou kordulku s našitými flitry. Byla to panenka oblékací, jmenovala se Helenka. Jakési vlasy tedy měla, ale česat se nedaly. A moje maminka mi celé dětství slibovala, že mi koupí mrkačku s vlásky. Nestalo se tak. Pospíšila si však koupit ji až mojí první dcerce, sotva dvouleté. Naštěstí panenka Klárka měla vlásky krátké, kterým neublížila, ale jedno očko začalo zlobit velmi brzy, prstíček dcerky byl přece jen nenechavý.

Po sestřenicí z Brna jsem dostala soubor papírových krychlí s obrázky ze známých pohádek nalepených po obvodu. Krabice se zasouvaly do sebe, nebo obrácené se stavěly na sebe do pyramidy na kuchyňské štokrle, které právě tak odpovídalo mé tehdejší výšce.

K těm děděným dárkům patřila i leporela, na nich byla zvířata naše i exotická s drobnými veršíky a povídání o malé hospodyňce, která se vzorně starala o svoji panenku.

Z jarmarku mi přinesli muziku, kde se točilo klíčkou a krabička drobně cinkala. Z jarmarku byl také dřevěný malý vozíček se zapřaženými soustruženými koníky. Dodnes takové vyrábí pan Bukáček na Vysočině. Ale z tohoto dárku posel jen pláč. Vzadu na dvoře jsme měli navr-

šené kamení z rušeného tarásku vymezujícího zahradu, mně ten vozík zapadl do škvíry mezi kameny a nebyl k nalezení. Přehazovat tu hromadu nikdo nechtěl, tak jsem si vozíčku užila jen málo. A nenašel se ani po letech, když se kamení odváželo do základů jakési stavby v sousedství.

S velkým pláčem mám spojenou i koloběžku, kterou jsem dostala asi pětiletá. Přirozeně jsem se s ní na dědině pochlubila a dopadlo to tak, že jeden dorůstající kluk mi ji sebral, svezl se na ní z kopce, vyboural se a sám už těžký dokonale ji zdeformoval. Můj domácí opravář koloběžku trochu vyspravil, ale už to nikdy nebylo ono, kolečko drhlo.

Z nějaké pouti jsem měla i menší panenku ve slováckém kroji, ta se ale svlékat nedala, a tak jsem si s ní moc nehrála. Pouťovým dárkem byl také krasohled, těch jsem měla časem několik. Jaksi vždycky došlo k poškození, sklíčka se vysypala a bylo po kráse.

Měla jsem jen několik pohádkových knížek. Vzpomínám na Pohádky Boženy Němcové a Broučky přímo v salátovém vydání také po brněnské sestřenicí, s datací z roku 1930. Čítala mi mamka a dádka, hlavně v době nemoci. Jednou dostal dědeček přímo úkol při své cestě do města pohádkovou knížku nemocné Mařence

koupit. A jak vždycky hleděl, aby šlo o hodnotné dílo, koupil tlustý Zlatodol pohádek od Josefa Štefana Kubína, odbornou sbírku i s úvodním slovem folkloristy, bez jediného obrázku. Zklamání bylo veliké, ale dodnes tu knížku mám.

Byl to právě on, kdo si se mnou nejvíce po večerech hrával. Člověče, nezlob se, domino nebo vlky a ovce. To jsme měli na tvrdém papíru nakreslenou síť, ovce byly bílé knoflíky, dva vlci knoflíky černé. Pravidla hry si vzpomínám jen mlhavě, patrně byla dost volná, v monografii o Hážovicích jsou uvedeny myslím tři způsoby hry. Ale hrávali jsme si spolu i jinak. Naším kočkám, které s námi sdílely večer kuchyň, jsme z listu papíru vystříhovali ozdobné krézle a navlékali jim je na krk, kočky se zlobily, pac-kami se snažily ozdob zbavit a co možná rychle vyrazily ven na dvůr. Na jejich ocas zase někdy přišla spirála ze slupky krouženého jablka, ani to se jim nelíbilo. Avšak jarní kořata byla zvířátka na hraní nad jiné milými. S nimi jsem měla dovoleno se piplat. Kuřata, kačenky, králíčky jsem sama do ruky brát nesměla.

Tak jsem si hrávala doma. Ale jako jedináček, co se nemohl dočkat sourozenců, jsem velmi tíhla mezi dětmi ven, říkalo se na dědinu. Moje rodná ves čítala jen něco málo přes 50 čísel,

nebylo tedy ani dětí nepočítaně. V jednom roce se narodily děti dvě, tři, nejvíce pět, to byl pová-lečný ročník 1946, s nímž jsem chodila do školy. A hry byly různé. Někdy jsme si hráli dohromady velcí malí, co se nás sešlo. S maličkými se točilo kolo, kolo mlýnský, v kruhu se točilo a zpívalo Helenka, Helenka nebyla pyšná, ona k nám na hody v neděli přišla. Helenko, Helenko, poskoč si trošku, vyber si z kolečka nejhezčí družku. Nebo podobně Sil Petr proso i pšeničku, vyvolili jsme si křepeličku. Křepeličku máme, křepela nemáme, málo nás, málo nás, pojď, Haničko, mezi nás.

Společně jsme hrávali i kuličky. Velcí patou vyhloubili důlek v udusané hladké půdě a hrálo se. Nás, tehdy malé, za chvíli obehráli o skoro všechno a my mudrovali, jak by se daly kuličky získat. Se Slávkem jsme si jich ze slínu ušou-lali pěkné řady a několik dní je sušili na slunci s tím, že je nabarvíme a bude jich pro naši potřebu dost. Ale dopadlo to jinak, pořádně zapršelo a kuličky se rozmočily. To, že by bylo třeba je vypálit před barvením, to nás nena-padlo. Konečně, ani ta barva v našich rolnických domácnostech nebyla. Dostat v pravou chvíli pytlík kuliček, to byl dárek nad jiné, o skleně-nkách nemluvě.

Kdo měl balon, mohl zahájit hru na kořata. Pravidla si už nevzpomínám, jen vím, že jeden házel balonkem sebraným z důlku po někom ze skupiny, která se rozprchla, když vyslovil jeho krycí jméno. A měl se právě on trefit. Velký balon neměl nikdo z nás, ty gumové s barevným potiskem, vhodné i na hru školka nás několik mělo a půjčovali jsme si je. Stávalo se ovšem, že při našich hrách se balon, míč jsme nikdy neříkali, ocitl na hladině rybníka uprostřed návsi a pak se muselo třeba i několik dní čekat, až jej vítr zavál blíže břehu. Zmínit se o tom doma nebylo radno.

A zatímco kluci si hráli na četníky a zloděje, děvčata si podávala v dlaních prstýnek, tedy něco, co prstýnkem nebylo, ale představovalo jej, a hádala, kdo jej má. To byla hra na prstýnek. A hru na barvy provázela říkačka Šel čápeček, ztratil šáteček, barvy jaké? Třeba zelené, a kdo ji na oděvu měl, se jí chytil. Kdo ne, vyměnil se s předříkávačem. K těmto tichým hrám patřila i hra s drobnými panenkami, plaváčky, které jsme my děvčata oblékala do hadříků jen s prostřihem přes hlavu. Postýlkou byla krabice od bot, vyložená kdečím. Panenky jsme si dělaly i z nerozkvetlých vlčích máků.

A na pastvisku při kozách jsme někdy už zase společně stavěli pícku krytou velkým plochým

kamenem a opékali si bedly nebo ryzce, nalezeným mrtvolkám ptáků jsme tam zdobili hrobočky, na kraji lesa stavěli celé vesnice ze šišek a klacíků. Velkým dobrodružstvím bylo hledání pokladů ve střepnísku. Pochopitelně to rodiče zakazovali, nebezpečí pořezání bylo veliké, ale lákadlo to bylo nepřekonatelné. Svoje objevy jsme pak doma raději schovávali a jen tajně se s nimi těšili až do omrzení.

Cestou ze školy, kterou jsme měli v sousední dědině asi 2 km vzdálené, se stihlo ledacos. Hodně jsme si povídali, a hlavně jsme spřádali plány na odpoledne, až doma splníme úkoly, které nás čekávaly sepsané na kousku papíru na kuchyňském stole. Hra však dostala velmi často přednost a večer pak bylo doma nevlídno. Já dostávala velice vyhubováno, když jsem nenatrhala kopřivy, nevyčistila kotec pro malá kuřátka, neoškrábala brambory k večěři, nenanosila do kuchyně dřevo na topení. V některých rodinách nastával i výprask. To záleželo na závažnosti prohřešku a na nátuře trestajícího rodiče.

Poslední společnou hrou, na kterou si vzpomínám, byla hra na mrkanou. Hrála se ve zdvojeném kruhu, vyvolávač mrkal, ochránce zezadu svou svěřenkyni hleděl nepustit z kola. Tam už se

projevovalo potěšení z letmých doteků i náklonnost některých dvojic, kdy chlapec mrkal opakovaně na jednu dívčinu, nebo obráceně. Ale to už je jiná kapitola, dětství končilo.

Říjen 2016

Dětství a hry

František Drápala *1940

Moje útlé dětství bylo pro kluka, co se týká her, poměrně chudé. Dá se říci, že až do nástupu do školy jsem neměl moc kamarádů a partáků ke hrám. V blízkém okolí byly jen tři holky, dvě starší než já a jedna mladší, ale panenky a kočárky mne zase tak moc nebraly. Měl jsem sice od Ježíška letadlo, dřevěný dvouplošník, ale nějak se „přihodilo“, že dlouho nevydržel a asi za půl roku létání jej stařenka mohla použít k zatopení v kamnech. Další rok mi Ježíšek nadělil pod stromeček plechové šlapací auto, to mělo poměrně delší životnost, vydrželo až do mých šesti let. Na hraní jsem měl také velkého hadro-

vého Kašpárka a dřevěný vozíček-žebříňák. S děvčaty jsem mnoho společných zájmů neměl. Mne nebavily panenky, holky zase neměly ten správný přístup k broukům, žížalám, slepýšům a podobně. Až do školních let byl mým hlavním kamarádem psík Alík a dva kocouři, kteří se ve vzájemné spolupráci naučili v Chlacholůvku chytat veverka a v rybníku naproti staříčkově chalupě v trávě u břehu líný a kapry a nosit je domů na zápraží.

Když na mne přišla školní léta, začal jsem navštěvovat školu u nás na Dolních Pasekách, stála kousek za Semerkovou hospodou. Učitelem byl pan Jungwirt. To pro mne začala ta správná klukovská léta se vším všudy, co k tomu patří. Navazovala se kamarádství kluků z horního a dolního konce Pasek, z Lázu. A tak občas probíhaly boje mezi jednotlivými partami, hlavně během zimy při vzájemných koulovačkách. Během léta byly zase v Lázu bojové hry na partyzány a Němce nebo na četníky a zloděje. Když nastal krátkodobý mír mezi partami, tak jsme v potoku chytali rybky hlaváče (vranky) nebo raky. Jakmile začaly dozrávat jednotlivé druhy ovoce, začali jsme pořádat výpravy na třešně, hrušky, špendlíky a trnky, někdy úspěšně, někdy méně úspěšně, někdy s nějakým tím šrámem

od biče, kterým nás odměnil právoplatný majitel zahrady.

A hračky? V této době nám stačil šis (prak) nebo luk, případně ráfek od kola, který jsme pomocí dřevěného klacíku honili po pasecké cestě, tehdy ještě prašné.

Během zimních měsíců jsme se věnovali koulování, sáňkám, později lyžím, a kdo vlastnil nadstandardní výbavu – brusle, tak se předváděl na Zemanově rybníku. Já jsem je dostal od staříčka (pardon – od Ježíška) v devíti letech, tak zvané šlajfky – brusle, které se pomocí klíčky přišroubovaly na obyčejnou koženou botu a po ukončení exhibice se zase pomocí ní sundaly. První lyže z jasanového dřeva pro většinu z nás vyrobil pan Hutýra od revíru. Měly řemínkové vázání na obyčejné kožené boty.

Jak léta přibývala, tak se měnily i hry. Začali jsme hrát volejbal na Kamenci, pořádat výlety na kolech, ohně s opékáním špekáčků... Ale všechno tohle se mohlo dít jen, až jsme splnili nejen školní, ale i domácí povinnosti, mezi něž patřilo pasení krav, krmení králíků, drůbeže, natahání čtiny z lesa a další různé úkoly.

Září 2017

Loutkové divadlo

Pavel Hon *1942

Když jsme končili já třetí a sestra Helena druhou třídu (v roce 1951), viděli jsme ve výloze papírnictví, kolem kterého jsme chodili do školy, nádherné loutkové divadlo. Maminka, která na poměrně drahé divadlo neměla, řekla: „Budete-li mít oba samé jedničky na vysvědčení, divadlo dostanete!“ S velkou radostí jsme tenkrát utíkali oba s vysvědčením domů, neboť – povedlo se! Naštěstí zrovna ten den přijeli „Standovi“ (bezdětný bratr našeho táty s manželkou), a tak se hned pro divadlo šlo! Mezi loutkami chyběl drak a Kašpárek, ale to nebyl problém: místo draka posloužil plastový krokodýl a krásný Kašpárek (který prý byl tenkrát přežitek, jak nám sdělila prodavačka) vznikl z panenky, na kterou pohotová teta ušila z kousku červeného sametu kostým i s rolničkami (však taky byla nějaká švadlena!).

Kupodivu divadlo nám vydrželo dlouho přes první opojení – zvláště za pět let, když už jsme byli přestěhovaní na Hanou blízko Olomouce, došlo k jeho nečekanému uplatnění.

Já i obě mé sestry jsme měli spolužáky v rodině místního kováře pana Vlka, za nimiž jsme chodili „na táčky“. Bydleli na samém konci vesnice a teprve s odstupem času jsem si uvědomil, v jakých poměrech – pro vodu chodili ke studni, dřevěná „kadibudka“ byla přes dvůr, v kuchyni, která byla největší místností v domku a některé z pěti dětí tam i spávaly na kachlové peci, byla hliněná, udusaná podlaha! Když jsme se jednou zmínili o tom, že máme doma skutečné, dřevěné loutkové divadlo, museli jsme pro něj okamžitě jít, v kuchyni se natáhla prádelní šňůra s přehozenými dekami – a už se konalo první představení!

Na druhém a dalších se už scházely děti z poloviny vesnice, nadšené tímto „kulturním počinem“! Nejstarší ze sourozenců Vlkových, Luboš, byl už dospělý, hrál krásně na harmoniku a byl naším „vrchním“ dramaturgem, režisérem, hercem i orchestrem – všechno v jednom! Nám ostatním účinkujícím nechyběla fantazie ani improvizací schopnost – stačilo se před představením rámcově domluvit, o co půjde, a pak už to jelo!

Během představení se občas podávalo i občerstvení – placky, pečené přímo na plotně kamen, a voda s malinovou šťávou

vlastní výroby – vymysleli jsme i očíslované lístky – židli si každý přinesl z domu nebo seděl na zemi – každé představení byla světová premiéra bez nebezpečí neúspěchu.

Pokud si pamatuji, vydržela nám „divadelní sezóna“ celý rok – a vzpomínáme dodnes!

Leden 2011

Mé nejoblíbenější hračky

Pavel Hon *1942

Byla to vždy autíčka. Vzpomínám si na to první – bylo to těsně po válce, bylo plechové, na klíček. Pochopitelně asi po třetím natažení péro prasklo a marně jsem škemral o nové.

Na druhé si vzpomínám o několik let později – strašně se mi líbil „tudor“ z bakelitu. Měl na kolech skutečné gumové pneumatiky, podobal se dosti svému velkému vzoru, ale křehká karoserie brzy vzala zaslé.

Když jsem byl jednou vážně nemocný, tatínek mi koupil malý parní stroj, a když ho nesl domů,

nešťastnou náhodou mu spadl na chodník a zcela se zničil (ležatý) kotel na výrobu páry. Tatínek se vrátil do obchodu, koupil ještě jeden se stojatým kotlem. Údržbáři v továrně, kde tatínek pracoval, oba stroje smontovali dohromady – a měl jsem raritu, snad jedinou na světě!

Jako školák jsem zatoužil po stavebnici Merkur s tím, že si auta (a v tu dobu už i letadla) budu moci stavět sám, podle své fantazie. To už jsem věděl, že na Vánoce nenadělují Ježíšek, ale rodiče, a smlouval jsem s maminkou, abych měl pod stromečkem tu největší sadu. No, největší nebyla, ale „vyřádl“ jsem se s ní ažaž. Hlavně strýce, který se zasloužil aspoň o tu větší sadu, jsem neustále nutil obdivovat své výtvary. Naštěstí měl smysl pro techniku, takže jsme nad mými výrobky vedli dlouhé „odborné“ debaty.

Byl jsem zkrátka „hračička“, aniž bych tenkrát věděl, že to je vlastnost typická pro ty šťastnější příslušníky mého pohlaví bez rozdílu věku. A to se mi bohatě osvědčuje dodnes, kdy si v tomto směru náramně rozumíme s naším menším vnoučkem.

Září 2016

Hry a hračky mého dětství

Jiřina Kašparová *1943

Čas mého raného mládí i dospívání jsem prožila v malebné obci Hovězí. Protilehlá údolí, obklopená lesy, protíná řeka Bečva a hlavní hornovsacká silnice, směřující přes Velké Karlovice na Slovensko.

V údolí Hořansko měli rodiče malé hospodářství. Rodinný dům s chlévem, stodolou, sklepy a velkým dvorem poblíž cesty a potoka. Zemědělská půda, dvě kravičky a drobná drůbež musely uživit sedmičlennou rodinu. A tak čas mého dětství i mých čtyř bratrů byl vyměřen mezi školní povinnosti, pomoc v domácnosti, na poli i ve chlévě. Koloritem všeho dění byla krásná příroda v proměnách ročních období. Tenkrát jsme tu nádheru kolem nevnímali. Stačilo, že nám příroda byla tou nejlepší tělocvičnou i hernou zároveň.

Začátkem roku je „babice zimice“ v plné síle. Co pamatuju, bývalo sněhu až po okna. Mráz, až praštělo, sněhové fujavice, že nebylo na krok vidět. Velké ledové střechyly zdobily okapy

střech a lákaly k utrnutí. Dlouho jsem je v dlaních neudržela, stejně jako sněhové koule při koulování s ogary ze sousedství. Sama proti nim jsem neměla šanci uniknout. Vždy jsem je ale přesvědčila, že sjíždění na saních s kopce je zábavnější. Lyže ještě tenkrát nikdo neměl, ale náš taťka si věděl rady. Uměl kovářské řemeslo i stolařské. Na svém ponku vyrobil pár lyží ze smrku, dokonce se mu podařily i špice ohnout. Přidělal řemínkové vázání a o radost bylo postaráno. Než jsme se naučili sjíždět byt z malého kopce, bývali jsme potlučení a obalení sněhem jak sněhuláci. Bylo to krásné, ale mamince se to nelíbilo. Musela všechno sušit a nás zahřívat horkým čajem u teplem sálajících kamen. Ale nebyly jenom radovánky na sněhu. Aby bylo teplo v chalupě, nosili jsme s bratrem přes celý dvůr dřevo z kůlny do kuchyně, ze stodoly pak seno a slámu do chléva. Často jsme se dohadovali, kdo půjde první, aby si i sních odházel. Zimu jsme měli rádi. Nebylo tolik práce, o to více času na hraní i učení se. Až začaly v potoce praskat ledy pod slunečními paprsky, začala se probouzet i příroda.

Před příchodem jara a Velikonoc bylo třeba nachystat sadbu, všude uklidit a sbírat vajíčka z kurníku, aby bylo dost pro šmigrustníky.

O čokoládových figurkách a jiných sladkostech se nám ani nesnilo. Nejveseleji bylo o aprílu. To nejedna gazděna „vyvedla nehodného chlapa“, jako moje maměnka. Strýc Šopů býval takový výškeřa, svážel z údolí nadojené mléko od hospodyň do obecní mlékárny. Byl to tzv. povinný státní kontingent pro obživu národa. Sotva zastavil koně u našich vrat, maměnka z nich vyběhla a hořákala: „Janku, prosím ťa, honem poď, kráva sa ně telí, su sama doma!“ Sotva strýc vběhl do chléva, uslyšel v nespoutaném smíchu APRÍL! Vraceje se ke koním jen výhruzně zvolal: „Šak počkaj, já ti dám až o šmigrustě gazzd!“ Jaké to bylo, už nevím, ale i my děti jsme se vždy na šmigrustové veselí těšily, hlavně cěrky. Ani ty jalovce od ogarů tak nešťípaly.

Po voňavém a rozkvetlém jaru přišla doba pastvy, která trvala až do podzimu. Na našem pasínku pod horů jsme s bratrem a jeho kamarády pásali krávy. Nejlepší byla podvečerní pastva. Konečně byl časi na zábavu. Z kopce jsme váleli šulibečky takovou rychlostí, že nás ani ostřice nestačila popíchat. Ale zvláště voněla. Dodnes mám v sobě tu vůni růžového květu smíchanou se suchým kravincem. Nebylo také stromu, na který bychom nevylezli. A vedlejší

hluboký sráz s potůčkem na dně, porostlý vysokými hraby, byl pro nás tou nejlepší skluzavkou i houpačkou zároveň. Dnes se tomu říká adrenalin. Z okraje hrabčí jsme sjížděli po zadku až dolůk potůčku. Nejvíce to klouzalo na podzim po spadání listů. Jindy zavěšení za dlouhé větve jsme se přenášeli na protější stranu hrabčí. Pravda, někdo z nás si v neobratnosti smočil i gatě na dně potůčku. To pak měl doma práci i řemen na hřebíku u dveří. A naše kravičky? Nezaběhly. Byly moc hodné. Asi i proto, že jsem jim při pasení často a ráda zpívala, zatímco ogaři v potoce chytali raky.

Přechod jara do léta byl ohlašován kutím kos téměř z každého dvora. Nastal čas senoseče. Když sekáči za ranní rosy kosili trávu do pokosů, byl to zvláštní, smutný šepot. Ta vůně čerstvě pokosené trávy je ve mně dosud, stejně jako Halasův verš „Někdy tráva pláče za pozdvihování rána“ z úžasné sbírky „Já se tam vrátím“. To všechno jsem vnímala jen díky tomu, že jsem za tatínkovým pokosem vybírala voňavý kmín, vázala do kytic a zdobila jimi plot zahrádky až do uschnutí. Vymnutý v mamčiných dlaních pak dodával chuti téměř v každém jídle. Nejvíce v bramborách, zelí a jednou týdně i v pečeném mase.

Začátek prázdninového léta byl provoněn kvetoucími lípami a symfonií bzučících včel. Abychom se nenudili, tatínek nás zaměstnal trháním lipového květu pro naši potřebu, ale i na prodej. Často jsme sbírali také lístky maliní i jahod a po usušení nosili do sběrně. Peníze jsme si mohli nechat na pouť, která každoročně patřila k našim dětským radostem. Tenkrát býval na naší pouti o sv. Maří Magdaleně takový dětský kolotoč bez elektrického pohonu. Odvážlivci se mohli točit tolikrát zadarmo, kolikrát jej otáčeli vlastní silou pro potěšení platicích dětí. Velkou pouťovou atrakcí byly vždy střelnice.

Plné různobarevných papírových růží, opiček, balonků na gumě a jiných lákadel. Mládenci stříleli většinou na růže, aby je pak mohli vetknout oblíbeným dívkám do vlasů. Ti zámožnější a s lepší trefou si odnášeli krásné panenky s dlouhými vlasy a nadýchanými sukýnkami s mnoha volány. Leckteré děvče po ní toužilo. Takovou jsem dostala od svého staršího bratra i já. Moje první panenka však zdobila zastlané postele ve světnici na zlatě brokátovém přehozu. A já jsem se na ni mohla jen dívat a obdivovat její úsměv a voskově nabírané volánky.

Léto však bylo i ve znamení žní a sběru borůvek. Na hafery do Velkých Karlovic jezdily pře-

vážně ženy s urostlými dětmi. Párkrát jsem to dobrodružství s nimi zažila. S maminkou a několika sousedkami jsme po půlnoci vyjely vlakem do Karlovic. Ve vlaku nás nechal průvodčí přespát až do rozbřesku a ve tři ráno jsme vyrazily na Třeštík, jindy na Benešky. Rozptýlily jsme se po borůvčí stráni a začal boj s časem a plněním kbelíků, než bude pálit slunce. Moje unavená maminka v trávě usnula a já jsem ho stačila zaplnit jen ze čtvrtiny, když ostatní je měly už plné a vzkřikly, končíme! Zklamaná maminka, že ji robky nezbudily, nechtěla odejít a že si pospí až do večera. Nezbylo jim, než se podělit a přispět jí do poloprázdného kýblu. O pouti se pak chlubily, která lepší napekla. A moje maminka jim každé donesla ochutnat ten svůj koláč z jejich hafer.

Na žně jsem se nikdy netěšila. Bývávalo velké horko. Když jsem byla malá, kolem osmi let, musela jsem se naučit kroutit povřísla z klasů. Už jako dívka jsem pak odbírala kosákem klasy do náruče, pokládala na připravená povřísla a vázala do snopů. Z těch stavěli chlapi panáky na ostrévky. Já s mladším bratrem Jankem jsme pak bosky po strništi sbírali popadané klásky. Bylo umění šlapat po strništi, aby nepíchalo, když jsme odmítli about si komisňáky. Žatva a pak mlácení obilí byly pro mě vůbec nesnesi-

telné. Horko, pot a prach všude. Ve vlasech i pod šátkem, v nose, v krku, všude to štípalo a nebyl čas zajít se osvěžit ke splavu Bečvy a ponořit se do lenošení jako jiní. Ještěže jsme měli poblíž stodoly na potoce vysoký splávek k osvěžení vyprahlých těl. Ale i přes tyto útrapy měl čas růstu obilí své vůně, zvláště když „šlo“ do klasů. Nejvíce však, když se pomlelo a z mouky upekli v peci domácí chléb. Nejlepší byl od babičky Františky. Asi proto, že jej při vyndávání ze sláměnek na lopář, před vsunutím do rozžhavené pece, požehnala a vtiskla křížek na krásně vykyнутé těsto. Upečený, nade vše voňavý a horký bochník jsem pak mohla zchladit dlaní namočenou ve vodě z nedaleké studánky a s babičkou dobrořečit Bohu modlitbou: „Chléb náš vezdejší, dej nám dnes.“

Konec léta byl pro nás děti hlavně začátkem dalšího školního roku a snahou o co nejlepší známky. Učení jsme museli skloubit s nastávající sklizní úrody. Byly to hlavně brambory a ovoce. Vyorávání brambor pluhem s kravkami se dalo snést i při shrbených zádech. O to více chutnaly pečené, v suché bramborové nati. A jak to všechno kolem vonělo! Hlavně ty rozpálené pečeňáky, které jsme přehazovali v dlaních za statečného foukání. Maměnka pak navečer

nové brambory nastrouhala na placky a upekla v peci na zelném listu. Potřené smetanou byly lahůdkou nad jiné. Nejraději jsme však s bratrem Jankem asistovali při sušení ovoce – jablek a švestek u Michalíků. Opatrně jsme nakukovali do horkých lés, plných sušícího se ovoce a žadonili okusit alespoň ždibek. Chvilu kolem sušení jsme si krátili hraním na schovku, na Kokše nebo na četníky a zloděje. Smažení trnek bývalo vyvrcholením našich radovánek. Smažilo se většinou v podvečer po skončení prací na poli a „pokludu“ dobytka do pozdních nočních hodin. Měděný kotel na trnky jsme měli doma, a tak jsme se mohli s bratrem a otcem střídat v točení baranem, než přišli na pomoc sousedi. Byla to namáhavá práce, bez ustání. Jinak by se trnky připálily a bylo by po chuti i po povídlách. Když jsme předávali točícího barana z rukou, mohli jsme si několikrát namočit vařechu do vřelých povídel a s chutí olizovat. To byla bašta! Od ucha k uchu zalíčení a unavení jsme se po očistě uložili ke spaní. Před usnutím byla chvíle ztišení a díkuvzdání – Otčenáš a Desatero.

A přišla zima. Pole a louky odpočívaly pod peřinou jiskřivého sněhu. V naší chalupě i jinde se dralo peří a chlapi ve světnici hráli karty. Při draní se nesmělo příliš mluvit, kašlat, natož

kýchat. S bratrem opodál jsme naslouchali tichým vyprávěnkám žen. O tom, jak se leckteré v Trtíkově břehu při cestě z kostela zjevila večer „pod plachetkou osoba“ a krátce nato zmizela. Na druhý den někdo v okolí zemřel. Věřilo se, že příchod smrti oznamoval hlas ťuhýka, nenadálé zastavení hodin či prasklá okenní tabulka i jiné nadpřirozené úkazy. Historek bylo ažaž a nám se ze strachu ani spát nechtělo. Ještěže si některé humorné robky dělaly škláby z jiných gazdin, co neuměly vařit ani péct, ale za chlapamilétať uměly a nejedna aj k hanbě přišla.

Veselo bývalo na Mikuláše. Tatínek pocházel z Lačnova a tam i na Lidečsku byli nejstrašnější čerti. Hrůzostrašné baraní škrabošky s ježčími bodlinami byly postrachem všech děvčat. Suknice ze slámy opásané řemeny s kravskými zvonci – křapáky– nahnaly hrůzu i dospělým. I když jsme s bratrem přicházeli k rozumu, vždycky nás vyděsil lačnovský čert, byť v tatínkových botách. Záchranu nám poskytl vždy Mikuláš a maminka. Uměla napéct těstové mikuláše a čerty jak nikdo jiný. To byly dárky od Mikuláše a nějaké to sušené ovoce. Po sv. Mikuláši nastala adventní doba. Bývalo hodně sněhu, až nad kolena. Za tmy, brzy zrána, ještě před školou jsme chodili do kostela na roráty. Byla

to romantika a dobrodružství zároveň. Kdo šel první, ten to měl nejtěžší. Šlapal cestičku ostatním, v papučích plných sněhu. Osušil si je až ve škole u rozpálených kamen. Po škole jsme si cestu domů často krátili zamrzlým potokem a klouzali jsme se. Brusle měl málokdo, a když tak jen tzv. kačenky na řemínek přes papuče, nebo kvintáky na klíček. S těmi se dalo bruslit na hladkých plochách, jaké byly za naší stodolou. Nejednou jsme vymrzli nakost, protože teplé oblečení nebylo. Rozehřátá pec, lipový čaj a vzrušující praskot ohně v kamnech stačily k naší spokojenosti.

Nejvíce jsme se těšili na Vánoce. Maminka napekla plný kýbel lineckých koleček slepovaných povídky, o něco méně pracek a dva plechy štolverek – karamelek z cukru a smetany. Nejraději jsem jí pomáhala s vařením čokolády. Lily jsme ji do formiček a po zchladnutí balily do barevného staniolu, aby zdobila stromeček mezi rozzářenými baňkami. V míse pod stromečkem voněla jablíčka, hrušky, sušené švestky i ščípalky – křížaly.

Na Štědrý den jsme všichni drželi půst od jídla, hlavně masa. Nesmělo se nic dělat, ani nahlas mluvit, abychom večer uviděli zlaté prásátko. Jen dobytek ve chlévě měl výjimku. O něj

se muselo postarat i o Štědrém dnu. Ke skromné večeři patřila holá kyselice s bramborem nebo chlebem a pohanková kaše se smetanou, maminkou zvaná mastěnka. K čaji nebo bílé kávě jsme pojídali chutné vdolečky. Rozdávání dáreků bylo krátké. Každý z nás dostal, co potřeboval, podobně jako v Poláčkových Vánocích. Rukavice, šály, ponožky, papuče, maminka a já po květovaném barchetovém šátku. Jeden nebo dva dárky postačily k úplné vánoční radosti, která vyvrcholila účastí na půlnoční. Já jsem si jednou mohla s sebou vzít i opravdickou krojovanou panenku, druhou v mém dětství. Vzácný dárek, mimo oblečení, jsem dostala od staršího bratra Jindřicha. Vlastnoručně vyřezanou lodičku z borové kůry. Potok venku byl zamrzlý, tak jsem ji vyzkoušela ve velkém laboru s vodou. Nepřevrátila se. Čekala, až se mnou vypluje na širé moře mých dětských snů.

Září 2017

Perníkové hračky

Oldřich Kulišťák *1936

(zapsala Jaroslava Kulišťáková)

Vyrůstal jsem v zemědělské rodině jako nejmladší z osmi dětí. Hračky jsme neměli, v létě jsme trávili čas s rodiči na poli. Na zimu mně tatínek při řezání dřeva nařezal z polen kolečka, ze kterých jsem stavěl koníky a dělal ohrádky. Když šla maminka do Rožnova nakupovat, tak mi někdy koupila perníkového koníka a sestře koupila perníkovou panenku. Jak jsme si vyhráli s perníkovými hračkami, pak jsme je s chutí snědli.

Když jsem začal chodit do školy v Rožnově, pozval nás spolužák, abychom se podívali na jeho hračky. Jeho otec byl sládkem v pivováře u Fassmannů. To jsme poprvé hleděli na autíčka a mechanické hračky a divili se, že něco takového vůbec je.

U Hanáků za výlohou byl vystavený kopačák. Se zálibením jsem se na něj chodil dívat. Když jel otec do výkupu, jel jsem s ním a poprosil, aby objel náměstí a abych mu ho mohl ukázat. Jeli

jsme kolem a otec se zeptal, kolik stojí. Nesměle jsem odpověděl, že padesát korun. Práskl vijó do koní a povídá: „Víš, kolik se naděláme, než padesát korun vyděláme?“ Já jsem to pochopil a nikdy jsem jim to neměl za zlé.

Spolužáci z Rožnova nám poradili, že dobré koupání je v Olší. Za horkých červnových dnů jsme se už těšili, jak se půjdeme po dopoledním vyučování se spolužáky vykoupat na náhon po zaniklém mlýnu v Olší. Stojatá voda byla teplejší než v Bečvě. O čistotě vody a sinicích, jako se dnes kontrolují koupaliště, jsme neměli ani potuchy. Po několika vykoupáních jsme si lehli na sluníčkem vyhřáté betonové stavidlo, až na nás uschly trenýrky. Osvěžení jsme sedli na kola a ujížděli domů.

Září 2017

Moje hry

Jaroslava Kulišťáková *1945

Dětství jsem prožívala po válce a tehdy nebyly peníze na hračky. Pamatuji si, že jsem měla gumovou pískací panenku a malý plechový kočárek pro malé panenky. Později jsem měla dvě panenky z celuloidu. Rodiče nám hračky nekupovali, ale stařenka mi koupila větší pannu a také mně koupila dva gumové míče, se kterými jsme hrávaly vybíjenou a školku na zdech, na zaháňku. Přála jsem si koloběžku, tu mi rodiče koupili, protože měla být měna, aby tedy peníze nepadly. Stála 600 Kčs. Hrávaly jsme si na šipkování, na barvy, na schovku, skákaly jsme panáka. Když jsme byly unavené, hrály jsme tichou poštu nebo prstýnky. Po vyučování jsme trávily celé odpoledne venku na ulici.

Září 2017

Vieš hrát kečku?

Helena Polášková *1945

Na tuto otázku jsem určitě hleděla s rozpaky. Neumím, odpověděla jsem tenkrát mým prázdninovým kamarádkám. Ano, setkávaly jsme se v dětství jen o letních prázdninách, kam jsem jezdila k prarodičům na Slovensko do Pečeňad v okrese Trnava.

Kečka, to byla hra s placatým kamínkem, který se posouval botou při poskocích na jedné noze z jednoho daného místa na druhé. Na rovné zemi se vyryl dřívkem nebo kamenem obdélník se šesti čtverci.

Každá z nás, hrajících děvčat, měla u sebe jeden plochý kamínek. Hra začínala tak, že jsme kamínek vhodili nejprve do prvního čtverce vlevo dolů. Poskokem na jedné noze jsme postupně kamínek dostávaly z jednoho čtverce do druhého až po čtverec šestý. Styl ve druhém a následujícím kole byl obdobný jako v prvním, jen s tím rozdílem, že se vhod kamínku již trochu vzdaloval, tedy kamínek se vhodil do čtverce druhého. Kamínek se při hodu nesměl dostat

na vyznačenou hranici kteréhokoliv čtverce. Hra byla v takovém případě přerušena a hráčka mohla znovu házet kamínek do druhého čtverce až po odehrání dalších hrajících osob.

A tak se pokračovalo až do kola šestého, stále poskokem na jedné noze, která také nesměla šlápnout na tzv. hranici té nakreslené pomyslné mříže. Byla to hra velmi oblíbená, zejména v době, kdy se nás najednou setkala 5 až 6 hrajících kamarádek. Setkávaly jsme se pochopitelně i u jiných her – na schovávanou, na mrkanou, ale také na prodavačky. To byly hry v přírodě, například k přípravě zboží ke koupi posloužily listy různých rostlin, stromů, dále kamínky, sklíčka nebo také ovoce z blízké zahrady.

Po návratu domů ze Slovenska jsem kečku naučila hrát své sestry a děvčata Ladku a Janu, která jezdila k babičce, naší milé sousedce paní Korytářové. Doma však byla stále nějaká práce nejen u domu, ale na poli, v lese, tudíž ke hrám jsme se dostaly méně často než o prázdninách. V zimním období byla u nás nejoblíbenější hra Člověče, nezlob se, kterou jsme dostalísnad třikrát k Vánocům. Hra patřila mezi oblíbené i u mých dětí, po letech k ní přilnula i naše vnoučata.

Vzpomínka se vztahuje k období 1955–1960.

Říjen 2016

Čas dětských her a malin přezrálých

Richard Sobotka *1935

Netuším, jestli čas bosých nohou a trenýrek vůbec kdy existoval. Zřejmě ano, jak jinak bych o něm mohl vydat svědectví?

Marně si lámu hlavu, čím jsme si v letech dětství hráli a jak jsme si hráli. Pro samou práci nebyl na hračky a hraní čas. Nějaké radosti přece byly. S odstupem času na ně vzpomínám jako na přezrálé a trochu zatrpklé maliny.

Při vesnické pouti jsem se jako dvouletý držel máminy sukně. Žasnul nad špalkem bělostí zářícího tureckého medu. Jak chutnal? Nevím. Za šestku se dalo koupit ledasco rozumnějšího. Procházka mezi stánky prodejců byla vlastně jen taková pastva pro oči.

O rok později jsme se loučili s tatínkem, který v čase ohrožení země rukoval do pevnůstky v pohraničí. Rodiče se uprostřed kuchyně dlouho objímali. Beze slov. My děti jsme stály kolem a nic nechápaly.

I ten krutý válečný čas, který následoval, ve mně zanechal několik světlejších vzpomínek.

Před hasičskou zbrojnicí rozsvícený vánoční strom. Jako malí školáci jsme zpívali líbeznou koledu, pochopitelně německy, StilleNacht, heiligeNacht... Kolem nás kruh vojáků s ostře nabitou zbraní na rameně.

V tom samém místě, ale roku pětáctýřicátého, se jednoho rána utábořili vlasovci. Měli v péči stádo uherského skotu, dobytek s obrovskými rohy, což byl živý proviant pro ustupující německou armádu. Právě v té době mi otec pořídil pěknou koloběžku. I přes přísný zákaz jsem na ní jezdil i mezi vlasovci a jim svěřeným dobytkem. Jeden z nich křikl, ať zastavím. Pohotově si koloběžku načrtl do jakéhosi sešitku. Prý má doma stejně velkého malčika a až skončí válka, udělá mu také takovou koloběžku. Válka skončila už o necelý měsíc. Kde skončil rohatý uherský skot a kde vlasovci, jsme se nedozvěděli.

Samotná válka byla pro nás nebezpečná hra. Při přechodu fronty ještě v sobotu navečer postávali na návsi Němci. V neděli od časného rána byla celá vesnice plná rudoarmějců.

První hodiny vytouženého míru znamenaly pro nás ogary učiněné eldorádo. Tolik munice, kolik jsme po opuštěných zákopech posbírali, si

otec určitě nepřinesl ze zákopů první světové války. Vytloukali jsme z nábojů kapsle, vysypávali stříelný prach a dívali se, jak hoří. Znali jsme střely dum-dum. Jedna mi explodovala v rukách, když jsem se pomocí pilky na železo pokoušel podívat na její vnitřní mechanismus. Jediná samaritánka ve vesnici mi vynadala a poraněnou ruku zafačovala, ale kovové kolečko uzavírající střelu mi vyoperovali z prstu v nemocnici ve Valašském Meziříčí až o dvacet let později.

Rodiče si už opravdu nevěděli s námi rady. A když můj pokus odpálit ostrou střelu do vojenské pušky pomocí svíčky zapálené pod kapslí zmařila maminka šustnutím vody z kbelíku, čímž jistotně uchránila stodolu a možná celou chalupu před požárem, vzal si mne na paškál jako exemplární případ ředitel obecné školy Jindřich Frankovič. Procházel se mezi lavicemi sem a tam a před celou třídou řval na mne – co všhecko už si nepamatuji. Nezanechalo to na mně žádné stopy. Až mnohem později jsem se dozvěděl, že pan ředitel byl za války významný odbojář.

V sedmačtyřicátém nahradila němčinu povinně ruština. Žádný z kantorů ji neovládal. Takže nám ji přednášel gardový důstojník Rudé armády, kapitán nebo major. V civilním obleku napochodoval do třídy a bez dalšího uchopil

křídu způsobem, jako se bere odjištěný ruční granát. Celou vyučovací hodinu psal na tabuli azbukou jakési vzkazy matičky širé Rusi. Vůbec ho nezajímalo, že azbuku, ani ruštinu neovládáme. Při zvýšeném ruchu ve třídě psaní románu azbukou na tabuli přerušil, uchopil provinilce prsty olepenými prsteny z masivního zlata za kšticí a se slovním doprovodem: Ty hovenó tě za peží dovleču k panu šediteli! Pražádnou další stopu v nás jeho pedagogické snažení nezanechalo.

Zato o pár let později jsem příčiněním české učitelky ovládal ruštinu, tu krásnou slovanskou řeč, jako když bičem mrská. I tak byla v jejím zápisníku pro mne nejlepší známka jen za tři tři tři...

Důvod k takovým známkám zřejmě byl. Neboť když jsem mnohem později navštívil ve Valašském muzeu spolu s dalšími zvědavci venkovskou školu, hbitě se všichni usadili do lavic, jen lavička u dveří zůstala volná. Během výkladu pan učitel upozornil, že na mne vybyla lavice oslovská. No, co se dalo dělat.

Dětí bylo u nás hodně, postelí málo. Na noc jsme se my nejmenší ukládali do nohou dospělých. Maminka vždycky vstávala už za tmy. Zapálila svíčku. Stála u sporáku a rozčesávala

si dlouhé, krásné černé vlasy. Pořád je nechávala růst, nikdy u kadeřníka nebyla. Splétala je v cop a ten pak stočila pod šátek. Kromě mne nikdo další její krásné vlasy neviděl. Během let jsem pozoroval, jak řídnu, jak šediví, mohutný cop jak se pozvolna mění v myši ocásek, který už neměl sílu šátek nadzvednout a dát alespoň vytušit, jak krásné vlasy kdysi maminka měla.

Synek jen přes ulici byl takový habán, který s oblibou proháněl obruč z povozu. Ještě větší rozkoš měl z toho, když na břehu potoka prašil do vrbové houštiny, za kterou jsme se s bráškou schovávali, hrubé kameny. Palbu jsme opětovali. To byly slavné bitvy. Moc dobrou mušku jsme neměli. Nebylo mrtvých ani raněných. Pofiderní mír, který nakonec nějak sám od sebe ze všeho vzešel, přetrvává až po dnešek.

Každý správný ogar měl v té době prak – pořádný šisák. U sousedů jen přes ulici měli kadibudku postavenou nad hnojištěm, jak se to tehdy praktikovalo. Bezporuchové zařízení sbité z několika desek, žádné ucpané odpady. Dobře se tam sedělo a fajně pročítaly noviny od titulní strany až po závěrečnou. Srdíčkem ve dveřích probíhala ventilace čerstvého povětří v dostatečné míře. Vyčíhli jsme okamžik, kdy do kadibudky soused zasedl. V té chvíli jsme spustili

palbu šfulky. Vůbec bych se nedivil, kdyby se z toho leku soused po... S kařaty v ruce vyběhl na dvorek, co se to děje. Zhola nic nezjistil. Palba ustala už při prvním pohybu dvířek. Zůstávali jsme v úkrytu jako pěny. Jakmile se soused do kadibudky vrátil dokončit práci, spustili jsme palbu znovu.

Přece nás přechytračil. Soused se sice vrátil do kadibudky a předstíral, že koná, ale nekonal. S tím jsme nepočítali. Sledoval terén spárou mezi deskami. Po dopadu první střely vyběhl na dvorek a drsnými slovy přísahal, že to nenechá jen tak. Dlouho jsme pak obcházeli sousedův dům i jeho samotného velkými oblouky.

Pasení krávy byla naše povinnost. I v podzimním čase jsme měli jen lehké oblečení, košili, krátké kalhoty, naboso. Obvykle jsme byli v tom chladném počasí vybaveni krbaňou – jednoduchým vynálezem pasáčků. Proděravělá plechovka, drátěné oko, uvnitř hořící klacíky, oheň rozdmýchávaný houpáním i protáčením. Bylo to sice atraktivní, ale jen málo účinné ohřívadlo. Také se pářovala bramborová nař. V čoudící kupce se daly opéct i brambory, zapomenuté na poli.

Zatím se kravka pásala ve svém, ale kolikrát i v cizím. Když už měla dost, ale do návratu zbý-

val ještě nějaký čas, udělala si pohodlí rovnou na louce. To byla příležitost přisednout, přitisknout se k jejímu hřbetu, hřát se. Večerní opar už se lehce chvěl nad poli, vysoko na obloze se třepetaly první hvězdy, když jsme se konečně vraceli domů.

Během podzimní sklizně jsme se z polí vraceli skoro pokaždé až za tmy. Na deskovém voze nařatá tráva pro kravku. Zahrabal jsem se u zadního šibru do vykutané jamky, zadýchal si ji do tepla. Obruče kravského vozu drkotaly na kamenité cestě. Dobře se podřimovalo a spalo. Jen musel dát hospodář pozor, aby kosu nezabodl do uložené trávy příliš blízko, jak už se kdysi stalo, že tím nebezpečným nástrojem probodl děcko, které v trávě usnulo.

Sekáči, či seci, se vypravovali kosit trávu na sena už za rozbřesku, někdy i kolem třetí hodiny ráno. Otec mi na zácvik pořídil čtyřicítku kosu, zatím co mužští seklí nejméně osmdesátkou. Z okolních polí nás zdravily koroptve, bažantí slepice seděla pod svěšenými větvemi smrku na početné snůšce, zajíc líně odhopkoval o kousek dál. Srna se nelekala, jen pokaždé zvedla hlavu, pak se pásala dál. Káně v povětří, poštolky, krahujec. Květy se ještě nestačily probudit, když do nich kosa zajela. Tráva si pokorně

lehala do pokosů, krvácela průzračnou krví, vánek roznášel vonné aroma její smrti.

Nejméně oblíbeným oblekem byly trikáče. V tomto celotělovém podvlékacím prádle, v zadní části z praktických důvodů vertikálně rozstříženém, se dalo i spát. Původně to bylo prádlo amerických vojáků. Podnes je vidíme ve westernech, kde v něm kovbojové a ostřílení pistolníci okouzlují ženské osazenstvo Divokého západu. Měl jsem je z donucení na sobě snad jednou nebo dvakrát. Líp jsem se cítil v kraťasech a bos, a to pokaždé až do zámrazu.

Někdy jsme se na úkor práce věnovali tehdy módnímu sportu. Ještě nenapadl první sních a mladší bráška už bral z kůlny lyže staršího brášky. Nevadilo, že byly o pořádný kus delší, než jsme byli my. A že je musí nejprve navoskovat, aby dobře klouzaly. Svíček bylo dost, elektrická žehlička už také existovala. Práce to byla poměrně snadná. Jenže nás od ní cosi naléhavého odlákalo. Mladší bráška odložil žehličku na lávku v kuchyni pod oknem, běželi jsme řešit nějakou neodkladnou záležitost. Na voskování lyží jsme ovšemže pozapomněli. Přibližně po dvou hodinách nám přípravu lyží na nadcházející zimu připomněl dým. Byla ho plná kuchyň. Rozpálené žehličky scházelo už jen docela málo, aby

propálila lávku. Bráška žádný problém. Odpojil žehličku od elektrické sítě. Lyže přikázal uklidit. Vzal ostrý nůž a obrysy žehličky v sedací desce lávky čistě obkrojil a zarovnal. Potom sehnal kousek desky, silné akorát na vzniklou prohlubeň a vykrojil z ní přesný rozměr funkční části žehličky. Vše dovedně usadil, dorovnal a zajistil několika tenkými hřebíčky. A ještě lehký nátěr to chtělo nahodit. Pak do toho místa položit balík starých novin. Vyvětráno bylo dokonale. Jestli rodiče na přesnou stolařskou práci brášky přišli a co na ni říkali, to jsem se nedozvěděl. Lávka se dochovala do dnešních dnů, je postavena u kůlny na zahradě a všichni návštěvníci žasnou, co je to za krásné dílo a perfektně provedenou řemeslnou práci.

Na trochu zatrpklé přežralé maliny našich dětských her už dávno padl prach zapomnění. Často ani nevím, jestli se všechno skutečně odehrálo a zda ten čas vůbec existoval.

Červen 2017

Hry a hračky

Doubravka Vejmelková *1940

Období dětství, kdy si děti nejvíce hrají, jsem prožívala v době války a to obchody hračky příliš nenabízely. Měla jsem panenku, kterou mi vyrobila rožnovská modistka paní Štipková a ušila na ni valašský kroj. Panenka neměla jméno, říkala jsem jí jednoduše Valaška. Vozila jsem ji v malém proutěném růžovém kočárku. Protože se v kočárku zalíbilo i naší kočičce, panenka musela uvolnit místo. Taky jsem měla malou dřevěnou kuchyňku, kde byly i zasunovací šuplíčky, stůlek, židličky i miniaturní nádobí. Ráda jsem si hrála s dřevěnou stavebnicí. Kostky měly různé barvy i geometrické tvary. Zajímavá byla i stavebnice s výjevy z pohádek. Na jednotlivých kostkách byly nalepeny jejich části a po správném složení se ukázal celý obraz. S oblibou jsme hrávali, hlavně večer před spaním, různé hry. Člověče, nezlob se, mlýnek, domino, ale hlavně halmu. Tu jsem měla nejraději. Když jsem trochu povyroستla, hrávali jsme na čtverečkováném papíru námořní bitvy tzv. lodě a velice

oblíbené „město, jméno, hora, řeka, rostlina, zvíře“.

Na zahradě jsme měli několik mravenišť černých a červených mravenců. Rádi jsme s bratrem pozorovali pohyb na jejich cestičkách. Já jsem si přisvojila černé a bratr červené. Kladli jsme jim do cesty různé překážky, sypali cukr a drobčky a pozorovali, jak se zachovají. Musím přiznat, že červení mravenci byli vždycky lepší. O prázdninách, kdy bylo hodně volného času a sešlo se nás víc dětí, jsme si všichni hráli na ovečky a vlka. Proti sobě, ve vzdálenosti asi 10 m jsme se seřadili, ovečky a vlk. Volali jsme a odpovídali: „Ovečky, ovečky pojdte sem! Nemůžem! Pro koho? Pro vlka! Kde je vlk? V lese! Co tam dělá? Houby sbírá!“ A na ten povel jsme se rozeběhli proti sobě a rychle se přemístili. Kdo nebyl dost rychlý, vypadl, protože ho vlk chytil. Bydleli jsme u řeky a také si tam hráli. Stavěli jsme si z kamínků a písku různé hrady, cestičky a tůňky, do kterých jsme chytali malé rybičky a radovali se, když je voda do druhého dne nespláchlá. Také jsme házeli proti proudu ploché kameny a soutěžili, komu víckrát po hladině poskočí. Mnoho možností ke hrám nabízel les. Na schovávanou, nebo hledání ukrytých předmětů byly jen jedny z nich. Na bitvy šiškami jsem dlouho vzpomínala

s boulí u oka. A díky rodičům jsme se formou her dovídali, co všechno v lese roste a žije. Většina mých dětských her byla ovlivněna tím, že jsem vyrůstala se třemi bratry a jejich kamarády. Vlastně jsem se málokdy zúčastňovala vyložené holčičích her. Zato jsem sbírala známky a karty s obrázky motorových vozidel a pilně je vyměňovala, hrála šachy a jednou jsem dostala pěkný výprask, když jsem při střílení z praku rozbila sousedům okno. Tak z praku už nestřílím, ale halmu si ještě občas zahrajeme.

Březen 2017

Vzpomínky na dětství

Doubravka Vejmelková *1940

Kdy už bude konec té války? Slýchali často moji rodiče. Slíbili mi totiž náušnice, po kterých jsem velmi toužila, ale až bude po válce. Konečně jsem se dočkala. Operaci s propíchnutím uší a navléknutím náušnic měl provést mamčin bratranec, rožnovský hodinář, Josef Bradáč. Bydlel v Cho-

botě, a to znamenalo projít rozstřílenou Horní ulicí. Tenkrát jsem poprvé uviděla hrozná stopy války. Ohořelé zdi domů, osamělé komíny trčící k obloze. Najednou mi moje náušnice připadaly velmi nepatřičně.

V Rožnově jsem bydlela u svých staříčků na Tyršově nábřeží v prvním, tehdy obecním domě. Na prostranství za dům začali svážet zbytky zničených domů. Samozřejmě nás ty hromady sutin lákaly, ale měli jsme přísný zákaz si hrát na troskách nešťastných lidských osudů. Brzy ale vše zmizelo a za domem začaly vyrůstat dva další obecní domy. Zanedlouho se stěhovaly nové rodiny s dětmi a nám přibyli noví kamarádi.

Jako všechny děti, které bydlí u řeky, i my jsme si u Bečvy často hráli. Tenkrát byly její břehy hustě porostlé vrbami, kam se dalo dobře schovat. Občas jsme lovili rybky a pak si je, dobře ukrytí ve vrbičkách, na malém ohníčku opékali. Naše rybářské náradí bylo velice prosté. Vrbový prut, nějaká silnější nit a ohnutý špendlík. Museli jsme si ovšem dát velký pozor, aby nás, malé pytláky, nepřistihl pan učitel Vojtěch Zelný. Bydlel ve vilce u Bučiského mostu a byl nadšeným rybářem. Jeho žáci o něm dokonce složili říkanku. Dala se také zpívat na nápěv písničky Na Santově kopec.

*Supluješ, Vojtěše, ke svojí potěše,
děti učíš hravě, ryby chytáš dravě.*

Pan učitel nás nemilosrdně proháněl. Bylo věci cti nedat se chytit.

Bečva mi šuměla do usínání i ranního probouzení. Několik let hnízdily na jejím břehu dva páry racků. Mohla jsem je pozorovat ráno ještě z postele, jak krouží nad vodou a loví ryby. Řeka také voněla, zvláště před deštěm. Tu specifickou vůni jsem už nikdy u žádné řeky nezaznamenala.

Bečva ovšem dovedla být i krutá. Stalo se to někdy začátkem 30. let. Tu událost, které dnes říkáme blesková povodeň, znám z vyprávění své maminky. Byl krásný letní den, kolem řeky se slunilo a koupalo hodně lidí a nikoho neznepokojovalo, že kdesi v dálce občas zahřmělo. Nad Horní a Prostřední Bečvou se strhla prudká bouřka. Všechny horní přítoky Bečvy se rozvodnily, korytem se hnala ničivá vlna, která brala všechno, co jí stálo v cestě. Varování o nebezpečí přicházelo na poslední chvíli, lidé v panice utíkali od vody. V tu dobu se v Bečvě koupaly děti z Ostravy, které byly na ozdravném pobytu v budově Ligy proti tuberkulóze (dnešní sídlo základní školy praktické). Bohužel, jeden chla-

pec už nestihl před vodou prchnout. O této tragédii se pak v Rožnově dlouho povídalo.

My jsme se chodili koupat na Dolní splav. Ovšem vždycky jen po pravém břehu řeky. Za Bučiským mostem vlevo bylo nepřátelské území, kterému bylo lepší se vyhnout. Mezi mládeží obecních domů a Bučisk trval totiž válečný stav. Kde byly kořeny těch sporů nevím, naštěstí šlo většinou jen o slovní přestřelky, ale občas přiletěl i nějaký kámen. Po mnoha letech, to jsem už pracovala ve Valašském muzeu, přišla na prázdninovou brigádu mladá studentka z Ostravy. Když jsem zjistila, že její otec vyrůstal na Bučiskách, o našich dětských bojůvkách jsem se jí zmínila. Tatínek mi potom vzkázal, ať si dám pozor, že ještě není dobojováno. Moc mě to potěšilo, tradice jsem vždycky ctíla.

Hodně času jsme také trávili na Palkovni. Znali jsme tam každý strom, věděli jsme přesně, kde rostou klouzky, kde kozáky nebo křemenáče a kde určitě najdeme praváky. Voněla tam mateřídouška a ke konci prázdnin kvetly koberce vřesu. První jahody jsme sbírali vždycky na Palkovni, tam kde byly ještě patrné základy Slunečních lázní.

Příroda Palkovny dostala dvě devastující rány. Tou první bylo zřízení motokrosové dráhy

v padesátých letech. Její stopy jsou patrné ještě dnes. A pak skládka komunálního odpadu na protější stráni. Často hořela a voňavý lesní vzduch byl už jen vzpomínkou.

Kousek nad místem, kde je dnes útulek pro psy, rostl suchopýr. Říkali jsme té rostlince vousy svatého Ivana. Na konci prázdnin, když jsme z Rožnova odjížděli, jsme si několik snítek utrhli, pro vzpomínku na krásné prázdninové dny. Po zřízení skládky lokalita zmizela. I když je skládka dávno zrušená a rekultivovaná, suchopýr se už nevrátil.

Občas chodím na procházky po místech svého dětství. Když dnes jdu Meziříčskou ulicí, kolem různých provozoven a skladů stavebního materiálu, v mých vzpomínkách tam na Jakšíkovy-cha Holubových polích stále zraje obilí a kvete růžově pohanka. A taky voní káva. Nedaleko na nábreží, u své vilky, měl pan Zdeněk Molitor pražírnu kávy. V obchodech se pak prodávaly balíčky s nápisem – Molitorova káva, zdraví a sílu dává.

Rožnov se tolik změnil. Zmizelo Borčí, z toho krásného lesa zbylo jen torzo. Každý týden jsme do Borčí chodili s batůžky sbírat šišky, aby měla stařenka otop při vaření oběda. Omezeným přídelem uhlí se šetřilo pro zimní měsíce.

Zmizely samozřejmě i domy. Vzpomínám si na jednu chaloupku, která stála u kostela za domem, kde je dnes CHKO. Bydleli tam jen staří lidé, a proto mi bylo divné, že odsud bylo slýchat housle. Postávala jsem u okna a viděla, jak tam s vervou a bez not hraje mladý muž. To bylo moje první setkání s Jarošem Frydrychem, který v tom domečku pobýval u své stařenky. Až po mnoha letech, když pracoval s mým manželem v propagačním oddělení Tesly a často jsme se vídali, přiznala jsem se mu, jakou měl kdysi obdivovatelku. Překvapovalo mě, jak byl tento mimořádně nadaný člověk skromný.

V loňském roce byla zbořena jedna z posledních rožnovských dřevěných chalup Na Drahách, nebo dnes vlastně Kramolišově, Pavelkova chalupa č. 72. Měla jsem k ní osobní vztah. V letech 1959 až 1960 jsem tam u svých příbuzných bydlela. Genius loci toho místa dovedu těžko popsat. Vždycky, když jsem brala za kliku vstupních dřevěných dveří, měla jsem zvláštní pocit. Ty dveře pocházely ze starého rožnovského kostela, který byl v polovině 18. století zbořen. A mně se zdálo, jako bych se řadila ke všem těm generacím rožnovských obyvatel, kteří těmi dveřmi procházeli a kteří i se svými osudy odpočívají na starém, dávno zrušeném, hřbitově u kostela.

Chalupa Na Drahách byla místem setkávání naší velké rodiny. Většina jejích členů tady už není, ale nějakým zvláštním způsobem tam byli stále přítomni. Víím, že to místo opravdu zmizí, až zmizí z mé paměti.

Po dlouhé době jsem zase jednou zašla na Palkovnu. A byly tam, na stejném místě jako před lety. A tak jedna jistota pro mě důležitá zůstala. Na Palkovni stále rostou na svých místech hříbky.

Říká se, že stáří je smutné. Možná je, možná si už brzy nebudu pamatovat, co bylo předcházející den k obědu. Ale na procházky v Aleji vzdechův Hájnici se svojí první láskou si pamatuju velice přesně. I když ta alej už dávno neexistuje. Stáří přece může být i krásné, když můžeme tak cestovat po minulosti.

Březen 2010

Vzpomínka

Marcela Vojtovičová *1948

Myslím si, že jsem určitě měla nějaké hračky, ale žádná mi tak nepřišla k srdci, abych si ji dodnes pamatovala. Vlastně ne, vzpomínám si na to, jak v první třídě nás učila paní učitelka Vokáčová. Při loučení s naší třídou každého obdarovala. Já dostala kulatou krabičku, v níž byly korálky. Každý byl pyšný na svůj dárek. A ještě si vzpomínám na trojkolku, kterou jsem dostala od babičky a dědy, když jsem se vrátila z nemocnice. Na té jsem se najezdila! Bydleli jsme na Palackého ulici. Naše hry se odehrávaly v parku, který je za naším domem. Potůček, stromy a altánek, to byla místa našich her. K oblíbeným patřilo přeskakování potůčku, pouštění lodiček, které se dělaly z kůry stromů. Těžší už bylo zdolávání stromů. To byl náš tělocvik, a myslím, že jsme byli zdatní. Nejen kluci, ale i děvčata. Také jsme vyráběly u paty stromů z udusaného mechu pokojíčky pro panenky. Zdobily jsme je různými klacíky, listy a barevnými sklíčky.

Na co nesmím zapomenout, byl altánek v parku. Ten byl místem schůzek part a později schůzek zamilovaných. Dalo se tu dohromady mnoho párů z Rožnova. Jezírko u Společenského domubylo taky místem vystoupení baletního souboru manželů Chvatíkových.

Září 2017

Dětství

Regina Orságová *1934

Dětství jsem prožívala se šesti sestrami (mladšími i staršími) v chalupě na Horní Bečvě. Hračky mého dětství? I bez hraček bylo u nás doma o zábavu postaráno. Hra na schovávanou (na pikanou) byla nejčastější a nejmilejší hra. Co tu bylo úkrytů! Půda, třeba i seno, komora, kůlny, stodola. To bylo smíchu, než se objevili všichni schovaní. Naše chalupa stála blízko lesa. Hračky, které byly vlastnoručně vyrobeny, nás moc těšily a byly jsme na ně pyšné. Zvířátka z větviček, klacíčků, různých kousků dřeva a houba

zvaná baraní kule byla zvláště vhodná pro jejich výrobu. Plodnice různých oblých tvarů a velikostí poskytovaly materiál na tělíčka, hlavičky a podobně. Tvořily jsme koníčka, ptáčka, pejska, podle fantazie. Kousky krásného zeleného mechu posloužily jako postýlka nebo přikrývka. Nejstarší sestra (byla o 12 let starší než já) nám mladším ušila hadrovou panenku. Okamžitě byla přiřazena ke zvířátkům. Na rozdíl od zvířátek, která neměla dlouhého trvání, byla panenka pečlivě opatrována a dlouho nám vydržela.

Září 2017

Moje krásné dětství na Koryčanských Pasekách

Zdeňka Románková *1958

Nezapomenutelnou krajinou mého dětství jsou Koryčanské Paseky v Rožnově pod Radhoštěm. V místech, kde se dnes rozprostírá areál gymnázia a základní školy, několik generací naší rodiny obdělávalo ornou půdu, louky a desítky ovocných stromů a svoje životní hodnoty stavělo na úctě k rodičům a rodině, pomoci bližním, poctivé práci, úctě k půdě, pokoře a křesťanské víře.

Venkovským prostředím, ve kterém jsem vyrůstala v čp. 468, způsobem obživy mých rodičů Jindřišky (*1933) a Josefa (*1930 †2000) Koryčanských, kteří se po práci v zaměstnání ještě starali o pole a dobytek, i soužitím tří generací v jednom domě, byly ovlivněny také hry a hračky v mém dětství. Řídily se ročním obdobím a časem, který jsem jim mohla věnovat mezi školními povinnostmi a pomocí rodičům na poli či v hospodářství. A především byly v úplném souznění s rytmem střídání ročních období,

s přírodou a zemědělskou krajinou, která náš domov obklopovala.

Doma jsem většinou vyrůstala „sama“, protože můj bratr Josef prožil celý školní věk v Ústavu pro děti se zbytky sluchu na Svatém Kopečku. Mimo zimní období jsem si hrávala sama anebo s vrstevníky či sestřenicemi a bratranci bydlicími blízko nás. Venku jsme si od jara do podzimu vystačili s balonem, tenisákem, švihadlem, křídou, klacíky a prázdnými plechovkami, které posloužily jako nádoby k vaření jídel z písku, trávy, rostlin a vody. Ke hrám jsme využívali stromy, potok, louky... Naše hry byly v 60. a 70. letech často motivovány indiánkami nebo příběhy hochů od Bobří řeky. Ve stodole byl oblíbeným cvičebním náradím žebříňák a v kůlnách se nacházela spousta skvělých úkrytů při hrách na schovávanou...

Moji rodiče i prarodiče byli po celý rok velmi vyčerpáni tvrdou prací. Jediným obdobím, kdy si se mnou mohli hrát, byla zima. Tehdy tatínek ručně nakreslil na čtverec obyčejné lepenky políčka pro stolní hru ovečky a vlci, kterou jsme hráli s pomocí knoflíků. S dědečkem nebo tatínkem jsme se také bavili stolními hrami Člověče, nezlob se, Kloboučku, hopči hroublechy. Na podlaze v kuchyni jsme hrávali „čáru“

anebo podnikali nelítostné závody s ručně vyrobenými „traktorky“ poháněnými napnutou zakroucenou gumičkou, které tatínek vyřezal z prázdných velkých špulek od nití. Maminka mě v zimě učila navlékat panáčky z korálků, kreslila na obdélníčky tvrdého papíru „šaty“ pro oblékání vystřižených papírových panenek, zpívala mně a četla. Babička Hermína zase šila oblečky pro moje dvě opravdové umělohmotné panenky, které jsem pořád dokola převlékala. Měla jsem jednu větší (30 cm) a jednu maličkou i s postýlkou. Když jsem byla starší, jednou z mých největších zálib bylo prohlížení kotoučků s diazpozitivy na tzv. meotaru. Každé Vánoce jsem od maminky dostala jeden až dva nové kotoučky s barevnými cizokrajnými obrázky, které podněcovaly moji touhu po poznávání dalekých krajin.

Moje maminka mě vedla ke čtení a i z velice skromných prostředků vždy dokázala ušetřit aspoň na jednu knížku na Vánoce. Největším štěstím pro mě bylo, když mě přihlásila ve druhé třídě do městské knihovny a když jsem si mohla objednat knížku z Klubu čtenářů Albatros. Dodnes si pamatuju jejich názvy. Právě knihami jsem postupně nahrazovala dětské hry a přes ně vstupovala do jiných světů...

Říjen 2017

Jak jsme si hráli

Kolektiv autorů:

Mirka Baštánová, Marie Brandstettrová,
František Drápala, Pavel Hon,
Jiřina Kašparová, Jaroslava Kulišťáková,
Helena Polášková, Richard Sobotka,
Doubravka Vejmelková, Marcela Vojtovičová,
Regina Orságová, Zdeňka Románková

Na dětství vzpomínají členové tvůrčí skupiny seniorů „Město v mé paměti“ při Městské knihovně v Rožnově pod Radhoštěm a Valašského muzejního a národopisného spolku v Rožnově pod Radhoštěm.

VALAŠSKÉ MUZEUM V PŘÍRODĚ
V ROŽNOVĚ POD RADHOŠTĚM
NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA

JAK JSME SI HRÁLI

Kolektiv autorů
2017

Vydala Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm,
příspěvková organizace
Bezručova 519, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm
Tel.: 571 654 747, 777 808 695
e-mail: knihovna@knir.cz
<http://www.knir.cz>

ISBN 978-80-87334-32-4

Edice Milé tisky č. 14

Odpovědná redaktorka: Marcela Slížková
Redakční rada: Pavel Zajíc, Richard Sobotka,
Ivan Bajer, Vladimír Bartošek, Pavel Hon,
Jan Surý, Helena Uhrová.
Sazba: Honza Bartoň

Logo Město v mé paměti a kresba knihovny:
Vladimír Bartošek

Foto na obálce z archivu Valašského muzea
v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

Městská knihovna

Rožnov pod Radhoštěm

MILÉ TISKY
